

Socijalno stanovanje u zaštićenim uslovima – podrška za dostojanstven život

Primer održivog stambenog rešenja za najugroženije građane u Srbiji

Branislava Žarković

Housing Centar – Centar za unapređenje stanovanja socijalno ugroženih grupa, Beograd

Sažetak prezentacije

Socijalno stanovanje u zaštićenim uslovima (SSZU) je **inovativan i sveobuhvatan pristup socijalnom stanovanju najugroženijih građana u Srbiji**, uspostavljen kao usluga u sistemu socijalne zaštite. Ovaj pristup ima za cilj ne samo da obezbedi adekvatne uslove stanovanja već i da pruži podršku potrebnu za socijalnu uključenost korisnika usluge. Realizacija ovog programa koji je iniciran zajedničkim naporima Ministarstva socijalne politike Republike Srbije, Komesarijata za izbeglice i donatora započela je 2003. godine i traje i danas. Do sredine 2014. godine izgradjeno je **1.014 stambenih jedinica u 42 opštine u Srbiji i u njima je smešteno 2.643 lica**.

Program je nastao 2003. godine iz potrebe da se višestruko ugroženim izbeglicima i interno raseljenim licima, koji su bili smešteni u kolektivnim centrima, obezbedi adekvatno i održivo stambeno rešenje koje će uzeti u obzir dimenzije njihove socijalne isključenosti i siromaštva. Polazno stanovište je bilo da je ekstremno ugroženim grupama potreban ne samo stan, već i strukturisana i kontinualna podrška zajednice kako bi se stvorili uslovi za njihovu socijalnu integraciju. Program je nastao u institucionalnom vakuumu, u vremenu tranzicije između dva sistema socijalnog stanovanja (starog upravo napuštenog i novog još neizgrađenog), pod pritiskom potreba mnogobrojnih građana koji nisu bili u mogućnosti da sami, pod uslovima tržišta i bez dodatne podrške obezbede uslove za adekvatno stanovanje i uključenost u zajednicu.

Želeći da istovremeno zadovolji različite ciljeve – stambeno zbrinjavanje i socijalno uključivanje, program ima dve osnovne komponente:

1. **Izgradnja stambenih jedinica** koje su vlasništvo lokalne samouprave, namenjene isključivo za zadovoljavanje socijalno-zaštitnih potreba građana i ne mogu biti otkupljene od strane korisnika
2. **Stvaranje okruženja podrške (tzv “zaštićenih uslova stanovanja”)**, koju pružaju Centar za socijalni rad i domaćinska porodica. Usluge podrške su raznovrsne i prilagođene individualnim potrebama korisnika. Domaćinska porodica živi zajedno sa ostalim ugroženim porodicama u objektima višeporodičnog stanovanja i pruža svakodnevnu dobrosusedsku podršku, inicirajući komunikaciju unutar zajednice i stvaranje osećanja pripadnosti. Institut domaćinske porodice je ključni inovativni aspekt ovog koncepta.

Korisnici programa SSZU danas su najugroženije grupe stanovništva u Srbiji, odnosno lica koja se prema klasifikaciji ETHOS mogu smatrati **beskućnicima**. Model SSZU daje brze i konkretne rezultate u procesu izlaska iz situacije beskućništva a cena ove usluge (koja je na prvi pogled visoka) je srazmerno mala u odnosu na postignute rezultate i dugoročnu socijalnu dobit. Rezultati programa potvrđeni su istraživanjem koje je 2009. godine sproveo Ministarstvo za socijalna pitanja u 21 opštini u Srbiji. Koncept SSZU je prepoznat i kao **uspešan model za integraciju romske populacije**. Od ukupno 42 opštine u kojima je program realizovan, zastupljenost lica koja pripadaju romskoj nacionalnoj manjini u 13 opština iznosi 19,3%, odnosno 204 korisnika.

Socijalno stanovanje u zaštićenim uslovima je živa, dinamična usluga čiji rezultati velikim delom zavise od imaginacije i inicijative Centara za socijalni rad koji njome upravljaju i korisnika kojima je namenjena. Dosadašnjim razvojem ovog koncepta postavljen je osnov za njegova dalja sistematska unapređenja. Rezultati ovog programa mogu ponuditi dragocena iskustva reformi stambenog sektora u Srbiji.

Koncept socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima je **finalista međunarodnog konkursa World Habitat Awards 2014/15** za praktična i inovativna rešenja za probleme i potrebe u oblasti stanovanja.